

GEBOREN UIT DE GEEST

Lezen:

Johannes 3

Inleiding

Johannes 3 bevat bekende woorden over de wedergeboorte en Gods liefde voor de wereld. Toch is dit hoofdstuk niet los verkrijgbaar als een verzameling mooie uitspraken. Alles staat in het teken van één dringende vraag: hoe komt een mens in het Koninkrijk van God?

Nicodémus is geen oppervlakkige of goddeloze man. Hij is een farizeeër, een overste van de Joden en een leraar van Israël. Toch zegt Jezus tegen hem dat hij opnieuw geboren moet worden. Daarmee wordt duidelijk dat godsdienstige kennis, een gerespecteerde positie en een ernstig leven op zichzelf niet genoeg zijn. Nodig is een leven dat door God vernieuwd wordt.

In dit gesprek klinkt tegelijk de ernst van ons ongeloof en de rijkdom van Gods genade. Jezus wijst Nicodémus niet naar zichzelf, maar naar de Zoon Die verhoogd zal worden. Daar ligt het behoud voor ieder die gelooft.

Bijbelstudie

Nicodémus komt 's nachts bij Jezus. Misschien wil hij ongezien blijven, misschien zoekt hij juist in alle rust een gesprek. Hij spreekt Jezus aan als Rabbi en erkent dat God met Hem is. De tekenen die Jezus doet, kunnen volgens hem alleen verklaard worden door Gods aanwezigheid.

Toch gaat Jezus niet eerst in op Nicodémus' complimenten. Hij brengt hem onmiddellijk bij de kern: niemand kan het Koninkrijk van God zien zonder wederom geboren te worden. Dat is een scherpe boodschap. Nicodémus is immers een leraar van Israël. Hij bezit kennis van de Schrift en heeft een godsdienstige levenswandel. Maar Jezus maakt duidelijk dat niemand op grond daarvan het Koninkrijk binnengaat.

Wederom geboren worden betekent niet dat een mens zichzelf opnieuw kan maken. Nicodémus denkt aan een lichamelijke geboorte en loopt daardoor vast. Jezus spreekt echter over een geestelijke vernieuwing. Een mens moet van bovenaf, door Gods Geest, nieuw gemaakt worden. Het gaat niet om een kleine verbetering van het bestaande leven, maar om een fundamentele verandering van hart en gerichtheid.

Jezus spreekt over geboren worden uit water en Geest. Water wijst op reiniging; de Geest werkt

die reiniging en vernieuwing in het hart. De mens die uit het vlees geboren is, blijft van nature vlees. Zijn verstand, wil en gevoelens staan niet vanzelf op God gericht. Ook een nette, kerkelijke en serieuze levenshouding verandert dat niet. Alleen de Geest kan geestelijk leven wekken.

Dat werk van de Geest kunnen wij niet beheersen. Jezus vergelijkt het met de wind. Men hoort het geluid, maar men kan niet aanwijzen waar de wind vandaan komt of waarheen hij gaat. Zo is ook het werk van de Geest verborgen en vrijmachtig. Wij kunnen Hem niet aansturen en geen aanspraak maken op genade. Toch blijft Zijn werk niet zonder vrucht. Waar de Geest een mens vernieuwt, wordt dat merkbaar in een verlangen naar God, verdriet over de zonde, liefde tot Christus en een nieuwe gehoorzaamheid.

Nicodémus vraagt: hoe kunnen deze dingen geschieden? Zijn vraag laat zien dat hij het niet begrijpt, maar ook dat hij nog niet werkelijk ziet wie Jezus is. Jezus noemt hem een leraar van Israël die deze dingen niet kent. De nood van Nicodémus is niet alleen gebrek aan informatie. Hij moet leren dat geestelijke waarheid niet door menselijke geleerdheid wordt binnengedrongen. Wij hebben verlichting nodig.

Daarna spreekt Jezus over Zijn unieke gezag. Hij is uit de hemel gekomen en spreekt over wat Hij gezien en gehoord heeft. Hij is niet iemand die van buitenaf een mening geeft over God. Hij is de Zoon Die de Vader kent en Die gekomen is om het hemelse bekend te maken. Daarom is Zijn woord beslissend. Wie Zijn getuigenis niet aanneemt, verwerpt niet slechts een leer, maar Gods waarheid zelf.

Vervolgens verwijst Jezus naar de koperen slang die Mozes in de woestijn verhoogde. Wie door een slang gebeten was en naar dat teken keek, bleef leven. Jezus zegt dat ook de Zoon des mensen verhoogd moet worden. Daarmee wijst Hij vooruit naar Zijn kruis. De redding ligt niet in menselijke inspanning, maar in het gelovig zien op de verhoogde Christus.

Daar klinkt de kern van het Evangelie: God heeft de wereld lief en heeft Zijn eniggeboren Zoon gegeven, opdat ieder die in Hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft. Gods liefde is geen algemene geruststelling dat het uiteindelijk voor iedereen goed komt. Zij wordt zichtbaar in het geven van de Zoon. Deze liefde roept tot geloof. Wie in de Zoon gelooft, wordt niet veroordeeld; wie niet gelooft, is al veroordeeld, omdat hij Gods eniggeboren Zoon niet heeft aangenomen.

Daarmee wordt ook duidelijk waarom het oordeel komt. Het licht is in de wereld gekomen, maar mensen hebben de duisternis liever gehad. Het probleem ligt niet in een gebrek aan licht. Het licht is gekomen. Het probleem is dat de mens zijn zondige werken niet wil prijsgeven. Wie het kwade doet, vermijdt het licht omdat hij niet ontmaskerd wil worden. Dat is een indringende spiegel voor ieder van ons. Ongeloof is niet alleen twijfel of gebrek aan bewijs; het is ook weerstand tegen de heerschappij van Christus.

Tegenover deze duisternis staat degene die de waarheid doet en tot het licht komt. Dat

betekent niet dat hij zonder zonde is. Wel wil hij niet langer verborgen blijven. Hij verlangt ernaar dat zichtbaar wordt dat zijn werken in God gedaan zijn. Een gelovige heeft dus niets om op te roemen. Ook zijn nieuwe gehoorzaamheid is vrucht van Gods werk.

In het tweede gedeelte van het hoofdstuk verschuift de aandacht naar Johannes de Doper. Er ontstaat onrust omdat Jezus steeds meer mensen trekt. De discipelen van Johannes ervaren dat blijkbaar als een probleem. Johannes reageert echter met diepe nuchterheid: een mens kan niets aannemen als het hem niet uit de hemel gegeven is. Hij weet dat zijn taak niet is om zelf centraal te staan.

Johannes noemt zichzelf niet de Christus, maar de vriend van de bruidegom. Zijn vreugde bestaat erin dat de bruidegom komt en dat zijn stem gehoord wordt. Daarom spreekt hij de krachtige woorden: Christus moet wassen, maar ik minder worden. Dat is geen sombere zelfvernedering, maar echte blijdschap. Johannes vindt zijn betekenis in het wijzen naar Jezus.

Ook daarin ligt een belangrijke les voor ons. In kerkelijk werk, in een vereniging, in een gezin of in ons persoonlijk geloofsleven kunnen wij gemakkelijk verlangen naar erkenning. Johannes laat zien dat de dienaar niet het middelpunt is. Christus moet groeien in onze gedachten, woorden en levens, terwijl onze eigen eer kleiner wordt.

Het hoofdstuk eindigt met een scherpe tegenstelling. Wie in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven. Wie de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien; Gods toorn blijft op hem. Er is geen neutrale positie. De vraag is niet alleen of wij Jezus bewonderen of Zijn woorden interessant vinden. De vraag is of wij Hem geloven, ons aan Hem toevertrouwen en ons aan Zijn gezag onderwerpen.

Johannes 3 brengt ons zo bij zelfonderzoek. Vertrouwen wij op onze kennis, afkomst, inzet of godsdienstigheid? Of leven wij uit het geloof in de Zoon? De wedergeboorte is Gods werk, maar zij maakt ons niet passief. Zij brengt ons tot Christus, tot het licht en tot een leven waarin Hij meer wordt en wij minder.

Vragen

1. Wat leert de ontmoeting met Nicodémus ons over de grenzen van godsdienstige kennis en ernst?
2. Wat betekent het volgens dit hoofdstuk om wederom geboren te worden?
3. Waarom vergelijkt Jezus het werk van de Geest met de wind?
4. Wat leert de verwijzing naar de verhoogde slang over de manier waarop een mens behouden wordt?
5. Hoe worden Gods liefde en Gods oordeel in dit hoofdstuk met elkaar verbonden?
6. Waaraan merkt u in de praktijk dat iemand tot het licht komt?
7. Wat betekent de uitspraak van Johannes: "Hij moet wassen, maar ik minder worden" voor uw leven?

8. Welke persoonlijke vraag stelt Johannes 3 aan u met betrekking tot uw geloof in de Zoon?